

Prima instanță: Curtea de Apel Economică, judecător: B. Bîrcă

Instanța de recurs: Curtea Supremă de Justiție, judecători: N. Moldovanu, Iu. Șumcov, Iu. Oprea

Instanța de recurs: Curtea Supremă de Justiție, judecători: Iu. Șumcov, I. Vîlcov, V. Ignat

ÎNCHEIERE

24 iunie 2020

municipiul Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președintele ședinței, judecătorul

Judecătorii

Svetlana Filincova

Galina Stratulat

Iurie Bejenaru

Dumitru Mardari

Nicolae Craiu

examinând cererile de revizuire a SA „Fabrica de zahăr Ghindești”, în proces de insolvență, reprezentată de administratorul insolvenței S. Rusu, și a Agentului guvernamental al Republicii Moldova depuse împotriva încheierii Curții Supreme de Justiție din 05 iunie 2008, a deciziei Curții Supreme de Justiție din 30 octombrie 2008, pronunțate în cauza economică la cererea BCA „Banca de Economii” către SA „Fabrica de zahăr Ghindești” cu privire la încasarea datoriei, a dobânzii și a penalității pe contractele de credit,

c o n s t a t ă :

La 14 septembrie 1998, BCA „Banca de Economii” s-a adresat în instanța de judecată cu cerere, prin care a solicitat încasarea din contul SA „Fabrica de zahăr Ghindești” a sumelor de 5171456,81 de lei și 1017176,56 de dolari SUA, care reprezintă datorie, dobândă și penalitate pe contractele de credit nr. 101 din 28.05.1996, nr. 105 din 09.08.1996 și nr. 1 din 18.06.1996.

Prin cererea din 23.09.1998, reclamanta și-a majorat valoarea acțiunii sale, solicitând încasarea sumei de 11597382,05 de lei și 1044229,91 de dolari SUA din contul pârâtei.

Conform hotărârii Judecătoriei Economice de Circumscripție Chișinău din 24 septembrie 1998, acțiunea a fost admisă integral. Prin decizia Curții Supreme de Justiție din 30 ianuarie 2002, în ordinea recursului în anulare, această hotărâre a fost casată cu remiterea cauzei la rejudecare.

Înaintând, la 26.04.2002, o cerere suplimentară, reclamanta și-a majorat din nou quantumul cerințelor sale, solicitând încasarea din contul averii, inclusiv a celei

gajate, a sumelor de 5 640 452,35 de lei și 1 618 526,19 de dolari SUA.

În motivarea cerințelor sale a indicat că, pârâta în perioada anilor 1996-1997 a beneficiat de 3 credite acordate de către SA „Banca de Economii”, în valoare totală de 8000000 de lei și 1500000 de dolari SUA. La momentul examinării litigiului datoria, dobânda și penalitatea au constituit suma de 5640452,35 de lei și 1618526,19 de dolari SUA, încasarea cărora s-a și solicitat.

Acordarea creditelor pârâtei a fost asigurată prin încheierea contractelor de gaj fără depozitare nr. 2 din 27.06.1997, nr. 3 din 08.07.1997, prin care au fost depuse în gaj mijloace fixe (utilajul și imobilul fabricii) și nr. 4 din 27.05.1998, în baza căruia au fost gajate mijloace circulante - zahăr în cantitate de 20 000 de tone, inclusiv cel produs din roada anului 1998.

La încheierea contractelor de gaj, după cum se menționa în cerere, părțile de comun acord și conformându-se prevederilor legale, au evaluat mijloace fixe și circulante depuse în gaj, stabilind prețul de gaj.

Din cauza nerambursării la timp de către debitor a creditelor acordate și a serviciilor de credit, BCA „Banca de Economii” s-a adresat în instanță cu prezentă acțiune, solicitând încasarea forțată a sumelor datorate.

Obiectând împotriva cerințelor reclamantei, SA „Fabrica de zahăr din Ghindești” a invocat că, la data de 24.08.1998, nu avea nicio datorie față de bancă. Astfel, pârâta indica că, luând în considerare mijloacele circulante transmise pe contractele de gaj în vederea asigurării executării contractelor de credit, până la data pronunțării hotărârii judecătorești din 24.09.1998, SA „Fabrica de zahăr din Ghindești” datorii față de filiala nr. 17 a BCA „Banca de Economii” nu avea, din contra filiala nr. 17 a BCA „Banca de Economii” avea datorie față de fabrică în sumă de 11 483 095,59 de lei.

Invocând despre faptul că hotărârea anulată a Judecătoriei Economice de Circumscripție Chișinău din 24.09.1998 a fost practic pusă în executare, reprezentantul fabricii a solicitat soluționarea problemei privind întoarcerea executării hotărârii anulate în conformitate cu art. 154 din Codul de executare a RM.

În legătură cu imposibilitatea restituirii patrimoniului întreprinderii în natură, SA „Fabrica de zahăr din Ghindești” a solicitat să-i fie restituită contravaloarea acestuia în sumă de 58 484 235 de lei.

Prin hotărârea din 16 octombrie 2007 a Curții de Apel Economice, acțiunea a fost admisă parțial, dispunându-se încasarea de la SA „Fabrica de zahăr din Ghindești” în beneficiul BCA „Banca de Economii” a sumei de 1052568 de lei și 1031414 de dolari SUA datorie, dobândă și penalitate pe contractele de credit și în această parte hotărârea a fost considerată executată. Totodată, s-a dispus încasarea sumei de 10516949 de lei de la BCA „Banca de Economii” în beneficiul SA „Fabrica de zahăr din Ghindești” în scopul întoarcerii executării hotărârii judecătorești din 24.09.1998.

Împotriva hotărârii date, SA „Fabrica de zahăr din Ghindești” a declarat recurs, solicitând casarea acesteia și pronunțarea unei noi hotărâri, prin care să fie respinsă integral acțiunea băncii și dispusă întoarcerea executării hotărârii judecătorești anulate cu încasarea din contul BCA „Banca de Economii” a sumei de 58 484 235 de lei.

Prin decizia din 13 martie 2008, Colegiul economic al Curții Supreme de Justiție,

a fost admis parțial recursul în cauză, a casat hotărârea primei instanțe în partea dispoziției întoarcerii executării hotărârii judecătorești din 24.09.1998, pronunțând în această parte o hotărâre nouă privind încasarea din contul BCA „Banca de Economii” în beneficiul SA „Fabrica de zahăr din Ghindești” a sumei de 25 216 042 de lei.

În recursul declarat de BCA „Banca de Economii”, la 07.12.2007, și repus în termen prin încheierea Colegiului economic al Curții Supreme de Justiție din 05 iunie 2008, s-a solicitat casarea hotărârii primei instanțe, cu pronunțarea unei noi hotărâri privind admiterea cerințelor băncii în volum deplin.

Prin decizia din 30 octombrie 2008 a Colegiului economic al Curții Supreme de Justiție a fost admis recursul declarat de BCA „Banca de Economii”, casată hotărârea din 16 octombrie 2007 a Curții de Apel Economice, cu remiterea cauzei la rejudecare după competență la Judecătoria Economică de Circumscripție.

La 02.04.2020, SA „Fabrica de zahăr din Ghindești”, în proces de insolabilitate, reprezentată de administratorul procesului de insolabilitate S. Rusu, a depus cerere de revizuire în temeiul art. 449 lit. h) Cod de procedură civilă, menționând că, în situația din speță - Curtea Europeană a Drepturilor Omului a stabilit cu certitudine că transmiterea cauzei spre rejudecare în primă instanță s-a efectuat cu încălcarea principiilor CEDO, ceea ce presupune legalitatea Deciziei irevocabile a Colegiului economic al Curții Supreme de Justiție din 13.03.2008, prin care cauza a fost de acum soluționată.

Astfel, a solicitat admiterea acestei cereri, totodată, a indicat că reieșind din posibilitatea încă existentă de soluționare fie pe cale amiabilă, fie prin Decizia CEDO a chestiunii legate de compensarea daunelor materiale în conformitate cu procedura indicată în Decizia CEDO din 03.12.2019, consideră necesar de a fi suspendată examinarea cererii de revizuire respective până la examinarea definitivă de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului a chestiunii privind încasarea daunelor materiale conform Deciziei CEDO din 03.12.2019, în cauza SA „Fabrica de zahăr din Ghindești” către statul Republica Moldova - Cererea nr. 54813/08, deoarece în cazul soluționării de către CEDO a chestiunii legate de compensarea daunelor materiale va decădea necesitatea examinării cererii de revizuire respective.

La 06.04.2020, Agentul guvernamental, Oleg Rotari, a depus cerere de revizuire, în temeiul art. 449 lit. h) Cod de procedură civilă, prin care a solicitat admiterea cererii de revizuire, casarea încheierii Curții Supreme de Justiție din 05 iunie 2008, a deciziei Curții Supreme de Justiție din 30 octombrie 2008, a altor acte judecătorești, după necesitate, pentru a face posibilă aducerea părților în poziția anterioară adoptării încheierii din 05 iunie 2008.

Totodată, pentru a evita o nouă hotărâre eventuală de acordare a despăgubirilor pentru prejudiciul material într-o procedură contencioasă în fața Curții, ținând cont de faptul că - prin decizia sa irevocabilă din 13 martie 2008 - Curtea Supremă de Justiție a obligat BCA „Banca de Economii” SA să-i restituie societății reclamante suma de 25 216 042 de lei, a solicitat dispunerea achitării dobânzii de întârziere, în raport cu suma datorată, în cuantum de 39996096,86 de lei (calculată în baza ratei de refinanțare stabilită de Banca Națională a Moldovei, prin aplicarea art. 874 și 942 alin.

(2) din Codul civil al Republicii Moldova).

Examinând materialele dosarului în raport cu cele invocate în cererile de revizuire și prevederile legale, Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră cererile de revizuire depuse de către SA „Fabrica de zahăr Ghindești”, în proces de insolvență, și de către Agentul guvernamental, Oleg Rotari, ca întemeiate și care urmează a fi admise din considerentele ce urmează.

În conformitate cu art. 451 alin. (1) Cod de procedură civilă, cererea de revizuire se depune în scris de persoanele menționate la art. 447, indicându-se în mod obligatoriu temeiurile consemnate la art. 449 și anexându-se probele ce le confirmă.

În conformitate cu art. 453 alin. (1) lit. b) Cod de procedură civilă, după ce examinează cererea de revizuire, instanța emite încheierea de admitere a cererii de revizuire și de casare a hotărârii sau a deciziei supuse revizuirii.

În speță, Colegiul lărgit constată că, în motivarea cererilor de revizuire atât SA „Fabrica de zahăr Ghindești”, în proces de insolvență, cât și Agentul guvernamental, au indicat că, printr-o hotărâre din 24 septembrie 1998, Judecătoria economică de circumscripție Chișinău a obligat compania reclamantă să achite BCA „Banca de Economii” SA suma de 11597382,05 de lei și 1044229,91 de dolari SUA (USD), reprezentând credite nerambursate, dobânzi și penalitățile conexe. Procurorul General a depus un recurs un anulare împotriva hotărârii din 24 septembrie 1998. Printr-o decizie din 30 ianuarie 2002, Căminul Suprem de Justiție a admis recursul și a dispus rejudecarea cauzei.

Printr-o decizie din 16 octombrie 2007, Curtea de Apel Economică a considerat că suma datoriei companiei reclamante către BCA „Banca de Economii” SA era mai mică decât cea calculată în hotărârea din 24 septembrie 1998. Prin urmare, Curtea de Apel a obligat BCA „Banca de Economii” SA să restituie companiei reclamante 10516949 de lei. Ambele părți la proces au declarat recurs împotriva acestei decizii.

Printr-o decizie irevocabilă din 13 martie 2008, Curtea Supremă de Justiție a admis parțial recursul companiei reclamante și a obligat BCA „Banca de Economii” SA să-i restituie suma de 25216042 de lei. La aceeași dată, Curtea Supremă de Justiție a pronunțat o încheiere irevocabilă prin care a restituit recursul BCA „Banca de Economii” SA ca fiind tardiv, menționând că hotărârea a fost notificată BCA „Banca de Economii” SA, la 14 noiembrie 2007, în timp ce recursul fusese depus abia la 7 decembrie 2007.

La 15 mai 2008, BCA „Banca de Economii” SA a depus o cerere de repunere în termen a recursului declarat împotriva deciziei Curții de Apel din 16 octombrie 2007. Compania reclamantă a solicitat respingerea cererii de repunere în termen din cauza tardivității și netemeinicii acesteia.

Printr-o încheiere din 05 iunie 2008, Curtea Supremă de Justiție a repus BCA „Banca de Economii” SA în termen. Ea a considerat că întârzierea cu care a fost depusă cererea de recurs a fost justificată de dificultățile legate de obținerea documentelor necesare pentru achitarea taxei de stat. Ea nu a făcut referire la vreo dată pentru a-și motiva decizia.

La 30 octombrie 2008, examinând recursul BCA „Banca de Economii” SA, Curtea Supremă de Justiție a casat decizia sa irevocabilă din 13 martie 2008 și decizia Curții de Apel Economice din 16 octombrie 2007 și a dispus rejudecarea cauzei. **Cauza se află încă pe rolul instanțelor naționale.**

La 03 decembrie 2019, Curtea Europeană a Drepturilor Omului (în continuare „Curtea”) a pronunțat hotărârea în cauza *Fabrica de Zahăr din Ghindești SA v. Republica Moldova* (nr. 54813/08)¹, constatând că autoritățile au încălcat dreptul societății reclamante la un proces echitabil, garantat de Articolul 6 § 1 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (în continuare „Convenția”), prin admiterea unui recurs tardiv depus de BCA „Banca de Economii” SA.

De asemenea, ea a constatat că, prin adoptarea deciziei irevocabile în defavoarea societății reclamante din 30 octombrie 2008, Curtea Supremă de Justiție a încălcat dreptul de proprietate a societății reclamante, garantat de Articolului 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție. Din aceste motive, Curtea a acordat societății reclamante suma de 2000 de euro în calitate de despăgubire pentru prejudiciul moral și 1400 de euro pentru costuri și cheltuieli.

Curtea a reiterat că reglementările cu privire la termenele care trebuie respectate pentru a depune un recurs are ca scop asigurarea unei bune administrări a justiției și respectarea, în particular, a principiului securității juridice. De aceea, orice repunere în termen care implică prelungirea termenelor pentru a depune un apel ordinar admis după trecerea unei perioade îndelungate de timp și din motive care nu par să fie foarte convingătoare poate duce la încălcarea principiului securității juridice și să fie contrar dreptului la un tribunal garantat de Articolul 6 din Convenție (*Magomedov și alții v. Rusia*, nr. 33636/09 și 9 alții, §§ 87-89, 28 martie 2017).

Față de cele arătate, Colegiul menționează că, în conformitate cu art. 449 lit. h) Cod de procedură civilă, constituie temei de revizuire cazul în care, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a constatat, printr-o hotărâre, fie Guvernul Republicii Moldova a recunoscut, printr-o declarație, o încălcare a drepturilor sau libertăților fundamentale care poate fi remediată, cel puțin parțial, prin anularea hotărârii pronunțate de o instanță de judecată națională.

Astfel, existența unei constatări a Curții Europene a Drepturilor Omului privind încălcarea unui drept sau a unei libertăți fundamentale ale omului, în pricina a cărei act judecătoresc se solicită a fi revizuit, constituie drept temei de admitere a cererii de revizuire. Statuarea Curții Europene cu privire la încălcarea unui drept sau libertăți fundamentale ale omului, nu poate fi negată de instanța competentă să se pronunțe asupra revizuirii, or, hotărârile și deciziile Curții Europene a Drepturilor Omului sunt obligatorii pentru toate statele membre ale Consiliului Europei.

Întru evitarea admiterii unei încălcări a dispozițiilor statuate la art. 6 § 1 CEDO, întru respectarea prevederilor art. 449 lit. h) Cod de procedură civilă, Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că cererile de revizuire depuse de SA „Fabrica de zahăr Ghindești”, în proces de insolvență, reprezentată de administratorul insolvenței S. Rusu și de

Agentul Governamental, Oleg Rotari, sunt întemeiate și urmează a fi admise, cu casarea deciziei Curții Supreme de Justiție din 30 octombrie 2008 și a încheierii Curții Supreme de Justiție din 05 iunie 2008.

Analiza situației de fapt și de drept denotă că admiterea cererilor de revizuire în cauză, reieșind din sensul art. 3, 6 și art. 4 § 2 CEDO, nu constituie o încălcare în privința intimatului a principiului securității raporturilor juridice, ci reprezintă o măsură necesară și admisibilă într-o societate democratică pentru apărarea unui interes public și a echității justiției, având în vedere circumstanțele stabilite și de existența temeiului legal de revizuire a actelor judecătorești enunțate, prevăzut de art. 449 lit. h) Cod de procedură civilă.

În ceea ce privește invocarea de către Agentul guvernamental a faptului, precum că BCA „Banca de Economii” SA a fost obligată la restituirea societății reclamate a sumei de 25216042 de lei și urmează, în acest sens, a fi încasată dobânda de întârziere, în raport cu suma datorată în cuantum de 39996096,86 de lei (calculată în baza ratei de refinanțare stabilită de Banca Națională a Moldovei, prin aplicarea art. 874 și 942 alin. (2) din Codul civil al Republicii Moldova), Colegiul reține că Curtea Europeană, în pct. 3 al dispozitivului hotărârii din 03.12.2019, în cauza „*Fabrica de zahăr Ghindești*” SA v. *Moldova* (cererea nr. 54813/08), a hotărât că chestiunea cu privire la aplicarea art. 41, în ceea ce ține de compensarea prejudiciului solicitat, urmează a fi stabilită ulterior, rezervând această chestiune în totalitate posibilității încheierii unui acord între Guvernul Republicii Moldova și societatea reclamantă. Din care considerente, Colegiul conchide că chestiunea legată de compensarea prejudiciului solicitat rămâne a fi soluționată în baza unui acord încheiat între Guvernul Republicii Moldova și societatea reclamantă, „Fabrica de zahăr Ghindești” SA, în proces de insolvență.

În corolar, se reține că stabilirea, la caz, de către Curtea Supremă de Justiție a unei compensații pecuniare concrete, pentru încălcarea dreptului SA „Fabrica de zahăr Ghindești” garantat de Convenție, se va suprapune cu atribuțiile funcționale stabilite prin lege pentru Agentul guvernamental și, ca urmare, există riscul depășirii limitelor de competență prevăzute prin mandatul instituțional al instanței judecătorești supreme.

Având în vedere faptul că, prin decizia din 13 martie 2008, irevocabilă de la pronunțare, Curtea Supremă de Justiție s-a expus în privința recursului declarat de către SA „Fabrica de zahăr Ghindești” împotriva hotărârii din 16 octombrie 2007 a Curții de Apel Economice, iar prin încheierea din 13 martie 2008, care nu se supune niciunei căi de atac, Curtea Supremă de Justiție a restituit recursul declarat de către BCA „Banca de Economii”, ca depus în afara termenului de atac, iar recurentul nu a solicitat repunerea în termen, părțile se aduc în poziția anterioară adoptării încheierii din 05 iunie 2008 a Curții Supreme de Justiție.

În conformitate cu art. art. 269-270, art. 449 lit. h), art. 453 alin. (1) lit. b) Cod de procedură civilă, Colegiul Civil, Comercial și de Contencios Administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

dispune:

Se admit cererile de revizuire depuse de către SA „Fabrica de zahăr Ghindești”, în proces de insolvență, reprezentată de administratorul insolvenței S. Rusu, și de Agentul guvernamental, Oleg Rotari.

Se casează decizia din 30 octombrie 2008 a Curții Supreme de Justiție și încheierea din 05 iunie 2008 a Curții Supreme de Justiție, în cauza economică la cererea BCA „Banca de Economii” către SA „Fabrica de zahăr Ghindești” cu privire la încasarea datoriei, a dobânzii și a penalității pe contractele de credit.

Revendicările cu privire la dispunerea achitării dobânzii de întârziere, în raport cu suma datorată, în cuantum de 39996096,86 de lei, urmează a fi soluționate de Agentul guvernamental al Republicii Moldova, prin intermediul Guvernului Republicii Moldova.

Încheierea nu se supune niciunei căi de atac.

Președintele ședinței,
judecătorul

Svetlana Filincova

Judecătorii

Galina Stratulat

Iurie Bejenaru

Dumitru Mardari

Nicolae Craiu